

Губін Д. С.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Остапенко В. М., к.е.н., доц.,
ВНЗ «ХНЕУ ім. С. Кузнеця»,
м. Харків

ОПТИМІЗАЦІЯ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Сучасна економіка України зазнає глибоких трансформацій через повномасштабну війну та активний процес європейської інтеграції. У цих умовах митна політика перестає бути виключно фіскальним інструментом наповнення центрального державного бюджету і перетворюється на стратегічний механізм стимулювання економічного розвитку територіальних громад. Ефективність митного регулювання, прозорість процедур та швидкість оформлення вантажів безпосередньо впливають на фінансову автономію місцевого самоврядування. Згідно з чинним законодавством, митні платежі у повному обсязі зараховуються до державного бюджету, проте їхній непрямий вплив на громади є колосальним. Спрощення митних процедур прискорює оборотність капіталу підприємств, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Це сприяє розширенню бізнесу, створенню нових робочих місць та, як наслідок, збільшенню надходжень від податку на доходи фізичних осіб, який є базовим джерелом доходів місцевих бюджетів.

Особливої актуальності пошук внутрішніх економічних резервів набув після переспрямування податку з доходів військовослужбовців до спеціального фонду державного бюджету. Громади змушені активніше підтримувати експортоорієнтований та релокований бізнес. Історичний досвід свідчить про високу ефективність прямої участі місцевого самоврядування у розподілі митних надходжень. Наприклад, «митний експеримент» 2015-2016 років, коли 50% від перевиконання індикативних показників митних зборів спрямовувалися на ремонт місцевих доріг, дозволив акумулювати 12 млрд грн та створив потужний мультиплікативний ефект для регіональної логістичної інфраструктури [1]. Наразі в експертному середовищі з децентралізації активно обговорюється необхідність повернення до подібних інструментів, що дозволило б громадам отримувати стабільні ресурси від транзитних потоків на своїх територіях [2].

Ключовим фактором інституційної трансформації митної сфери є імплементація стандартів Європейського Союзу. Цифровізація митниці, що охоплює систему спільного транзиту NCTS та повноцінне «Єдине вікно», а також впровадження європейської рамки митних компетенцій CustCompEu знижують корупційні ризики та перетворюють митницю на сервісного партнера локального бізнесу [3]. Надзвичайно важливим інструментом є статус Авторизованого економічного оператора АЕО, який надає надійним компаніям право на першочерговий контроль, використання спеціальних смуг руху та спрощене декларування [4]. Навколо підприємств-власників сертифікатів АЕО

формуються цілі логістичні та виробничі кластери, що детінізує заробітні плати та зміцнює економіку тих муніципалітетів, де ці підприємства здійснюють свою операційну діяльність.

Потужним драйвером індустріалізації територій виступають індустріальні парки, розвиток яких стимулюється безпрецедентними державними пільгами. Звільнення учасників індустріальних парків від сплати імпортного ПДВ та ввізного мита на нове виробниче обладнання суттєво знижує їхні початкові капітальні витрати [5]. За оцінками Міністерства економіки України, один гектар облаштованого індустріального парку здатен генерувати близько 50 нових робочих місць [6]. Це забезпечує значний приріст надходжень до місцевих бюджетів і сприяє модернізації інженерної та комунальної інфраструктури. Водночас вимушена зміна логістичних маршрутів через часткове блокування морських портів спричинила бум будівництва «сухих портів» та мультимодальних логістичних хабів у прикордонних західних громадах. Такі проекти, зокрема логістичний хаб у Мостиськах, не лише створюють висококваліфіковані робочі місця на самих терміналах, але й мультиплікують розвиток суміжних галузей: складських приміщень класу А, послуг митних брокерів та сфери обслуговування [7].

Важливу роль митне регулювання відіграє і в забезпеченні фінансової стійкості сільських аграрних громад. В умовах логістичної кризи та функціонування європейських «Шляхів солідарності» лібералізація тарифів з боку ЄС та системне спрощення експортних фітосанітарних процедур дозволяють українським фермерам зберігати рентабельність [8]. Цифровізація державних послуг для експортерів, зокрема запуск платформи «eFood» для оформлення дозвільних документів, мінімізує бюрократичні бар'єри [9]. Платоспроможність агровиробників гарантує своєчасну виплату орендної плати за земельні паї місцевим жителям та стабільну сплату єдиного податку до бюджетів громад.

Таким чином, тісна взаємодія загальнодержавної політики митних спрощень, податкових стимулів для інвесторів та активного управління на рівні місцевого самоврядування є фундаментальною запорукою економічної спроможності територіальних громад та успішної європейської інтеграції України.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. Розповсюджений на всю Україну експеримент з направлення частини коштів від перевиконання митних надходжень на будівництво та ремонт доріг. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/250081325>
2. Портал «Децентралізація». Форум «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний». URL: <https://decentralization.ua/news/18558>
3. Державна митна служба України. Цифровізація, модернізація, довіра: як митниця змінювала взаємодію з бізнесом у 2025 році. URL: <https://customs.gov.ua/news/it-transformatsiia-62/post/tsifrovizatsiia->

[modernizatsiia-dovira-iak-mitnitsia-zminiuvata-vzaiemodiiu-z-biznesom-u-2025-rotsi-2619](#)

4. Державна митна служба України. Спрощення для бізнесу, вимоги ЄС та діалог з державою: завершилась Митна платформа 2026. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/sproshchennia-dlia-biznesu-vimogi-ies-ta-dialog-z-derzhavoiu-zavershilas-mitna-platforma-2026-2706>

5. Асоціація міст України. Уряд затвердив Порядок державного стимулювання для індустріальних парків. URL: <https://auc.org.ua/novyna/uryad-zatverdyy-poryadok-derzhavnogo-stymulyuvannya-dlya-industrialnyh-parkiv>

6. InvestNews. Як індустріальні парки впливають на промисловий потенціал України під час війни. URL: <https://investnews.com.ua/ekonomika/5844-yak-industrialni-parky-vplyvaiut-na-promyslovyy-potentsial-ukrainy-pid-chas-viyny/>

7. Компанія «Лемтранс». Логістичний хаб Мостиська. Прес-центр. URL: <https://www.lemtrans.com.ua/uk/press-center/news/lemtrans-mdp-logistics-hub>

8. AgroReview. У 2024 році 71% агроекспорту України здійснюється через морські порти. Уряд спрощує експорт сої та ріпаку. URL: <https://www.ukr.net/news/details/economics/113842924.html>

9. Держпродспоживслужба України. У Держпродспоживслужбі стартувала розробка Єдиного порталу сервісів eFood: цифрова екосистема нової якості взаємодії з бізнесом і громадянами. URL: <https://dpss.gov.ua/news/underzhprodspozhyvsluzhbi-startuvata-rozrobka-iedynoho-portalu-servisiv-efood-tsyfrova-ekosystema-novoi-iakosti-vzaiemodii-z-biznesom-i-hromadianamy>

Ільїна М. В.,

доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
головний науковий співробітник відділу
екосистемних послуг та природоохоронних територій
Інститут демографії та досліджень якості життя НАН України
м. Київ

АГРОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ, РОЗТАШОВАНИХ У ЗОНІ МОЖЛИВИХ БОЙОВИХ ДІЙ

Перспективи діяльності вітчизняних аграрних підприємств на територіях, наближених до зон ведення бойових дій, мають обмеження з низки міркувань. Для таких підприємств існує збільшений ризик руйнування промислової інфраструктури, враження земельних ділянок, їх хімічне забруднення та засмічення, знищення врожаю [1]. У майбутньому перед цими підприємствами постане необхідність очищення земельних ділянок від наслідків ведення бойових дій; іншими проблемами будуть брак кваліфікованих працівників та посилений контроль якості вирощеної продукції.

Дане дослідження присвячене економічному аналізу діяльності аграрних підприємств, розташованих на територіях, наближених до зон ведення бойових дій. Обрано чотири підприємства – товариства з обмеженою відповідальністю у Богодухівському районі Харківщини та у Синельниківському районі